الدين الفطرى

اثر

عبدالرشيد ابراهيم

استانبول

نجم استقبال مطبعه‌سی
١٣٤٠

İS
BÜY
BE
ATATÜ

الدين الفطرى

اثر
عبدالرشيد ابراهيم

HASAN CAFER ERGİN
BAĞIŞI
NO.: 106

HASAN CAFER ERGİN
HUSUSİ KİTAPHANE

İSTA
BÜYÜ
BELE
ATATÜRK

استانبول

نجم استقبال مطبعه‌سی
۱۳٤۰

مقدمه

فطرت بشر دین ایله قائمدر

انسانك جسمانیتی غدایه محتاج اولدیغی کبی ، روحانیتی‌ده دینه محتاجدر. انسانك مادی و معنوی حیاتی‌ده آنجق دین ایله قائم اولور ، فردی و اجتماعی حیات بشر ، خلقةً دینه مربوطدر ؛ اثر خلقتك روح بشرده غایت بیوك تأثیری اولدیغی انسانلرك بتون حرکاتنده کوریله‌بیلور. انسان عالم اولسون جاهل اولسون ، مطلقا تعبد و استمداد ایده‌جك بر شی آرار ، داغلرده و صحرالرده یاشامقده اولان وحشی انسانلر بیله ، بر طاقم معبودلر ایجاد ایده‌رك ، غایت عادی شیلره تعبد ایتمکده اولدقلری معلومدر . مغوللرك بر قسم اعظمی آلت تناسله تعبد ایدرلر. بونلر وحشی ایسه ، آوروپاده ، بالخاصه فرانسه‌ده صوك ربع عصر ظرفنده مدنی فرانسزلر میانده بودا مذهبی شیوعی ، بودا مذهبنه سالك آدملر بولنمسی شایان ملاحظه‌در . دینسزلك ادعاسنده بولنان قومونیستلرك « قارل مارقس » کبی بر آدامه تعبدلری نه‌در ؟ ایشته هپ او فطرت تأثیری اولان تعبد ، بدایةً تعظیم و احترام شکلنده اولوب ، تدریجاً مرور زمان ایله تعبده وارمقده‌در ، بالآخره انسانلرك حریتی منسلب اولونجه قرباجلر ایله تعبده مجبور ایدیلورلر.

ایشته بو کبی ضلالتدن انسانلری حمایه ایچون پیغمبره « فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا » فرمان الهی نازل اولیور : اول سن مستقیم

اول، وسنك ايله برابر اللهه رجوع ايدنلری استقامت ايله امر الله ، طغيان ايتمه‌يكز .

« فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً » بالكز اللهه اقبال و استقامتده اهتمام ايله « فِطْرَةَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا » الله انسانلری بونك اوزرينه خلق ايتمشدر « لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ » كيمسه بو خلقتك تبديل و تغييرينه قادر اوله‌من . تغيير ايدنلر بيله بالآخره رجوع ايدرلر . « ذلك » شو سنك استقامت ايله مأمور اولديغك دين « اَلدِّينُ الْقَيِّمُ » دوغری ديندر . وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ » لعدم تدبرهم بيضاوی . اكثر انسانلر تفكر ايده‌مدكلرندن خطا يوللره ذاهب اوليورلر .

حيات بشرده ، دينسز اجتماعيات تأمين اولنه‌ميه‌جغنی آوروپاليلر، بالخاصه انكليزلر تقدير ايتمشلردر . انكليزلر تدين ايله افتخار ايدرلر .

NBUL
ŞEHİR
İYESİ
KİTAPLIĞI

نمونهٔ تفکر

یافتاح یا علیم

اسلام بش اساسه بنا اولونمشدر.

لا اله الا الله

انسان فطرةً قابل العلم والصنعه اولمسیله برابر، حیات بشریهٔ عمومیسنده بار اولمامق ایچون، بدایةً بوقابلیت فطریه‌سنی تنویر ایده‌جك تمدن تعلیم وتربیه‌یه محتاج ومجبوردر.

شو اساسه مبنی، الك اول هرفرد بشرك مقدس وظیفه‌سی: کندی حریت وجدانیه وشخصیه‌سنی محافظه وتأمین ایله، دیکرلرندنده کندینه حرمت ایندیره‌جك قدر حیثیته مالك اولمه‌سی لزومی‌در، زیرا حقیقی حیات بشر، حریت اشخاص ایله قائمدر. حیات عامهٔ بشریه‌ده نظام عالمك سکونتله دوامی و امنیت عامه، حریت اشخاصك محفوظ و محترم اولمه‌سنه متوقف‌در. حریت افرادك منسلب اولماسی عدم ممنونیت وشکایتلری تولید ایدر، نتیجه اعتباریله‌ده عامهٔ بشرك نعمت حریتدن محرومیتنه باعث وسبب اولور.

ایشته شو صورتله ملاحظه اولندیغی کبی، حریت اشخاصك محافظه‌سی ایچونده، هر فرد انسانك « معقول وغیرمرئی » بر معبود اتخاذینه مجبوریتی تبین ایدر. انسان کندینی بویله برمعبوده ربط ایده‌مزسه، حریت شخصیه‌سنی هیچ بر زمان محافظه ایده‌مز، زیرا بر طاقم نا معقول شیلره ویا کندی کبی انسانلره تعبد مجبوریتندن کندینی تخلیص ایده‌مز.

ایشته شو مقصده مبنی اسلامیتده حریتك اساسی « كلمهٔ توحید » اولیور. « الله » دن بشقه‌سی نه اولورسه اولسون : انسان اولسون ، ملك اولسون ، جن اولسون قطعیاً معبود اتخاذ اولنه‌ماز دیمكدر . حدیث شریفده : لو ان اولكم و آخركم انسكم وجنكم اجتمعوا ان ینفعوا احداً سوی الله لایقدرون علی ذلك . ولو ان اولكم و آخركم انسكم وجنكم اجتمعوا ان یضروا احدا سوی الله لایقدرون علی ذلك . رواه ابن عباس. بو حدیث شریفی مؤید آیات قرآنیه دخی پك چوقدر . حدیث شریفك خلاصهٔ مفهومی : اولین و آخرین، انس و جن اجتماع ایدرسه‌بیله ، الله‌دن بشقه هیچ كیمسه ، هیچ كیمسه‌یه منفعت ویا مضرت تأمین ایده‌مز دیمكدر .

حضرت قرآنده جناب پیغمبره « قل انما انا بشر مثلكم » بنده ، سزك كبی بر آدمم ، دی امریله خطاب ایدییور . پیغمبرده بزم كبی بر آدمدر. دیگر آیت كریمه‌ده « فذكر انما انت مذكر لست علیهم بمسیطر » پیغمبره : سنك وظیفه‌ك تذكیردر. تسلط دكلدر. فرمانیله وظیفه‌سنی تحدید ایدییور .

بوكبی بر چوق آیات بینات نظر امعانله ملاحظه اولنورسه ، كلمهٔ توحیدك حریت بشری تأمین وفطرت انسانیه‌ده اولان فضائلك درجات كامله‌یه ارتقاسی ایچون بر اساس متین اوله‌جغنه شبهه اولنه‌مز. زیرا « ولقد كرمنا بنی آدم » نص جلیلی ایله تكریم، عقل وفكر نعمتلریله دماغی تزیین اولنمش انسانه، اتخاذ ایده‌بیله‌جكی معبودك « نا معقول » اولمه‌سی ذاتاً تجویز اولنه‌مز . معبود « مرئی » اولونجه انسانلر طبعا تعظیم و تكریمده غلو ایدرلر، رقیبلر ظهور ایدر و هر شیئی درجهٔ ربوبیته ارتقا ایتدیریرلر .

بنی آدم ، فطرةً تعبده میال اولدیغی جهتله، درحال كندلری كبی بر آدمی تعظیم ایده‌جكم ظنیله ، بلكه‌ده بر چوق آدملری ، حتی حیوانانه وارنجه‌یه قدر ، ربوبیت درجه‌سنه چیقاردقلری تاریخاً مثبتدر . الوهیت فرعون ،

الوهیت ابن مریم ، نه‌دن تولد ایتمشدر ؟ هندولرك « بقره » تعبدلری ، هیچ شبهه یوقدرکه : انسانلرك تعظیمده رقابت وغلط ایتمه‌لرندن ایلری کلمشدر . دها صوکره‌لری : سلاطین ، قرال ، ایمپراطور ، چارنامیله بیوتدکلری آدملریده ، ربوبیت درجه‌لرینه قدر یوکسلتدکلرینی بیانه حاجت یوقدر .

غریبدرکه : بالآخره عینی آدملری تذلیل ایتدکلری زمان ، درحال ینه عینی آدملر طرفندن دوچار تحقیر اولوندقلرینی ، یکرمنجی عصر مدنیتی پك آچیق کوسترمشدر : تورکیه ، روسیه ، آلمانیه وسائره‌ده حکمدارلرك سقوطی ، بومنظره‌یی بارز صورتده کوستردی . بالخاصه بو ملتلرك منوران طبقه‌سنده جبلیت اخلاقیه‌یی میدانه چیقاردی . بو آرتق امر واقعدر . تحقق ایتدی . آلمانلر اك متمدن بر ملت اولدقلری حالده ، اوتوز بش فرق سنه تعبد ایتدکلری قیصرلرنی ، برکون مهلت ویرمیه‌رك ذلت وغربته‌محکوم ایتدیلر . بونی آرتق کیمسه انکار ایده‌مز .

شو صورتله ملاحظه اولندقدن صوکره ، انسان بصیرت کوزیله باقارق ، انصاف ایله محاکمه ایدرسه ، کیم اولورسه اولسون ، مسلم وغیر مسلم بحق تفکر ایدرسه ، معبودك عقول بشره موافق و غیر مرئی اولمه‌سی لزومنی اعتراف وقبول ایدر .

ایشته نص جلیل قرآنده بودر : « لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ » وبالعموم تعلیمات قرآن بو معنایی افاده ایدر ، وبوحکمته مبنی حضرت قرآن : احبار ورهبان وعیسی ابن مریمك ارباب اتخاذ اولنمه‌سنی ذم ایدییور .

« اِتَّخَذُوا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَاباً مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا اُمِرُوا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اِلٰهاً وَاحِداً لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ » معناسی بودر .

ماسوی الله قطعیا ارباب اتخاذ اولنه‌مز ، بشقه‌سنی بیوتدکجه سنك شرف انسانیتك رخنه‌دار اولور ، حریت نعمتندن محرومیتکه سبب اولور .

حضرت محمدکده دعوتده غایه‌سی بو ایدی : « امرت ان اقاتل الناس حتی یقولوا

لااله‌الا الله فاذا قالوا لااله الا الله عصموا منی دمائهم واموالهم الا بحقها »
رواه‌البخاری حضرت پیغمبر معاذ بن جبلی یمنه کوندره‌جکی زمان دیدی : ای معاذ، بیلورمی‌سین انسانلر اوزرنده اللهك حقی نه‌در. (اتدری ماحق الله علی العباد) معاذ رضی‌الله عنه دیدی : (الله ورسوله اعلم) الله واللهك رسولی بیلور . حضرت پیغمبر دیدی : « ان یعبدوه ولا یشرکوا به شیئا » اللهه انقیاد وعبادت وشرك ایتمك، . بعده حضرت پیغمبر بیوریور : ای معاذ بیلورمی‌سن بنده‌لرك اللهده حق نه‌در ؟ معاذ ینه دیر الله ورسوله اعلم . حضرت پیغمبر بیوریور «ان لایعذبهم» عذاب ایتمك « اِنَّ اللّهَ لاَ يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مادُونَ ذالِكَ لِمَنْ يَشاءُ » نظم جلیلی دخی بونی تأیید ایدر .

حریتك سعادت اوشنی ملاحظه‌یه بیله لزوم یوقدر :
کندی قلبه‌سنده سربست اولان بر فقیر، نه قدر محتاج اولورسه اولسون، وجدانی راحت ومسعوددر .

خانهٔ سعادتنده نشین بر افندی ، حتی سرای نشین بر پادشاه ، سن بوراده محبوس وموقوف‌سن، دنیادکی ساعتدن اعتباراً معذب اوله‌جقی محقق‌درسه دنیا وآخرت سعادتی سربست اولمق ایله تقدیر اولنور . « امرت ان اقاتل الناس » حدیث شریفی بحق ملاحظه اولنورسه ، « لااله الا الله » کلهٔ طیبه‌سینك انسانلره سعادة دارین تأمینی ایچون بر اساس متین اوله‌جغی تبین ایدر .

بونی هر فرد عاقل کندیسی دها واسع مقیاسده تفکر ایده بیلور . بالکز انصاف ایله محاکمه ایتملی ، اسلامیتده : « لااله الاالله » دیمش بر آدم ، هیچ بر قوت ایله درگاه عزتدن طرد اولنه‌مز . نظرگاه خدا اولان قلب بشره‌ده ، صاحبندن بشقه کیمسه‌نك تعرضه حقی یوقدر .

محمد رسول الله

حریت شخصیه‌نك متمم ومكملیدر

انسان طبعاً وفطرتاً فرداً وعموماً تربیه وتعلیمه محتاجدر انسانلر تربیه اولنمازسه لابتة فكرلرده توافق و توازن حاصل اولەمز . حیات بشریه‌ده هر كس كندی فكریله حركت ایتدیكی كبی ، طبیعتیله بر چوق ده كشمكش و قتاللر حكمفرما اولور . شو حكمته مبنی مزیت انسانیه‌یه مغایر اولان حریت مطلقه‌ده تجویز اولنه‌مز . قرآن عظیم الشان دخی « أیحسب الانسان أن یترك سدى » بیورییورکه انسان هرشی ایتدیكنی یاپه‌مز . دیمكدر . « أیحسب الانسان أن یترك سدى » انسان بوش ومهمل خلق اولوندم ظن ایتماسون . مفهومنده آیات قرآنیه ؛ انسانلر میاننده امن وامان واسایش محافظه‌سی و حقوق عمومیه‌یی متكفل بر قانونه احتیاج اولدیغنه دلالت ایدر .

بوكبی بر قانون عمومی‌نك قرین عدالت و معقول اوله‌بیلمسی ایچون شرط اعظم : عموم نوع بشره حاكم اوله‌جغی جهتله ، بتون ملتلرك عقلا وعلماسی نزدنده مقبول اولوب ، حرص حاكمیتدنده مصون اولمه‌سی ایجاب ایدر . ایشته شو لزوم اوزرینه جناب حق حضرت محمدی كوندردی . ای انسانلر ، سزه الك معقول وبتون احتیاجات بشریه‌كزی متكفل قانونی محمد واسطه‌سیله انزال ایتدك ، انس وجن اجتماع ایدرسه ، بویله قرین عدالت ومعقول بر قانون وضع ایده‌مزلر دیيور .

« قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَاْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَاْتُونَ بِمِثْلِهِ » مكه‌ده نازل اولمشدر . « قُلْ فَاْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ » مكه‌ده نازل اولمش . « وَاِنْ كُنْتُمْ فِى رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ » بعد الهجرة مدینه

منورده‌ندر. شوایت ملاحظه او لونورسه آچیق کوریلورکه: قرآن عظیم الشان کبی معقول حقوقی شامل بر کتاب کتوریلکر، هیچ اولمزسه اون سوره اولسون کتوریکز، قبول ایده‌جکمز. نهایت هیچ اولمزسه بر سوره اولسون کتوریکز بیوریلور. دیمک ده معقول و حقوق عامه‌یی مشکل بر قانون وضع ایده‌بیلورسه‌، بن بو الاولی قبول اولنه‌جقدر.

شمدی حضرت محمدك عموم نوع بشرك حقوقی محافظه، تعمیم و انتظام ایچون حضرتلرینه وحی قدسی استخراج و استنباطی مشکل و معقول بر قانون اساسی‌یه حاجت حقیقی یدی. شمدی شو قانون استخراجنه اساس وضع ایتمك ایچونده حضرت محمد کوندریلدی؛ «محمد رسول‌الله» اولدی.

حضرت محمدك کتیردیکی قانون، عموم انسانلرك حقوقی متکفل، دهر لر دهر زمان زمان و نه قدر بشریت ترقی و تعالی ایتدکجه قانون مقبول اوله‌رق حکام مسلمین جه مستعمل، وانبیاء عظام حضراتنه وقتیله نازل اولمش کتب سماویه‌نك مصدق و مهیمنی، کائنات باقی اولدقجه، بوکی عموم حقوق بشری متکفل بر قانون معقول بشر اوله‌میه‌جغنی و قانون دیکرك وضعنه لزوم قالمدیغنی بیله حضرت قرآن ده بیلدیریور. و بو حکمته مبنی محمد علیه‌السلام نبی آخرالزمان و بیوریله، و بوندن صوکره انسانلرك بشقه بر قانون اساسی‌یه احتیاجلری قالمدی دیمکدر. معمافیه بوندن معقول و قرین عدالت قانون دیکر وضع اولنه‌بیلدیکی تقدیرده، قرآن کریمك طرفندن بیله قبول اولنه‌جغی «فتوا»، نص جلیلی ایله بیان بیوریلور. هیچ شبهه یوقدرکه، بوکی بر قانون معقول وضع اولندیغی تقدیرده، اهل اسلام نزدنده دخی مقبول اوله‌جقدر.

قرآنك قانون معقول و قرین عدالت اولدیغنه کسب قناعت ایتمك ایچون زمانمزده‌کی حرف بر تجربه کفایه ایدر: بو کونه قدر موجود قوانین؛ حکام ویا هیئت مخصوصه طرفندن وضع اولنمشدر. بر ده انبیاء عظام قوانینی موجود ایسه‌ده، عصر و زمانلریله مقید اولدیغی جهتله، اکثر احکامی اورمانه منحصر قالمشدر.

حكمت و هيئت متخصصه ايسه ، امور جزئيه‌يی تدقيق ايتمكده ، زور مرئيدن
احد ايده‌بيله‌جكلری تجربه ايله ، كنديلرنده حسن ويا قبح قطعندن ، حسن جسمه
نسبته بر حكم استخراجيله قانون وضع ايده‌جكلر ، بلا آخره مقصدی تعميم ايده‌ميه‌جكی
كبی ، ترجيح ايده‌بيلك ويا كلّ هو ايتمكده [illegible] بر [illegible] يوقدر . وموقت
قانونلر وضع ايتمكده اوله قادرلر ، [illegible] تعميم قوتی مساعده كورمكده‌دير .
شو حالده بوكبی قوانين [illegible] قانون معقول [illegible] احتمالی يوقدر .
قرآن حكيم شأننده [illegible] ترتيب اوقی اولديغجه احكامی منسوخ دگيل بر قانون حسن و معقول
اولوب ، [illegible] قرآن كبی بر قانون ديگر [illegible] و [illegible] ادعا ايدرك
[illegible] عقلا [illegible] بورش ورابه [illegible] بر قانون وضع اوله‌ميه‌جغی
[illegible] قانون و [illegible] يوقدر ، بوكونه قدر قرآنك و دعواسی
نقض ايده‌بيله‌جك بر قانون وضع اولنه‌مشدر . بعثت اسلاميه حكمت جاهليه
طرفندن عكسی ادعا ايدلمز بولنديغنده ، اسلاميت ظهور وانتشاريله بودعوالرك
بطلانی فعلا ثابت اولمشدر . بوكونده دخی عينی دعوالر ، بلكه ده شمدی بهتان
و [illegible] ده دوام ايده‌يور : فقط شمدی‌يه قدر قرآنك ادعاسی نقض ايده‌جك
بر [illegible] ميدانه [illegible] محقق ومثبتدر . قرآن [illegible] و قرآن ، حقيقت [illegible] او
حقيقتدر . [illegible] بر آخردن قرآن ادعاسی نقض ايده‌جك بر كلمه اوسون
ظهور ايده‌مه‌مشدر .

[illegible] فقه‌دن جزئی اولميان ، يارينه يا اطلاق عرضه [illegible] ، ياخود على العميا
معتقد ، بعض [illegible] طرفندن سويله‌نمكده اولان سوزلره ذاتاً سمع اعتبار اويله‌مز .
بره علما كسوه‌سنده بولنان اهل شقاق ايسه ، يالكز بوكون ايچون [illegible] مقدم
اولدقلرندن ، يارين ديگر بر قوت قارشوسنده بولندقلری كبی بوكون
سويله‌دكلرينك عكسی سويله‌يه‌جكلری جهتله ، آنلره علما دگل ، انسان نظريله
باقلمق بيله جائز اولماز .

ازمان تبدلی ايله احكام تبدل ايدر.

محيطك اديان واحكامه تأثيری شبهه‌سزدر ، بو جهت مهم بر مسئله اولوب ،

زمان تبدل ایتدکجه احکامك تبدل ایده‌جکی محقق وطبیعی اولدیغندن، قرآن دخی بونی نظر اعتباره آلمشدر، نص جلیل قرآن « وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه لیبین لهم » معناسی بونی افاده ایدر. هر قومه کندی لساننده پیغمبر کوندرمکده اولان حکمتده بو ایدی.

نص جلیل قرآن ایله، ایجاب حال و مقتضای زمان اعتباریله، معقول وقریب عدالت اولمق شرطیله، هر زمان ایچون احکام استنباطنه مساعد اولدیغی کبی، قواعدی دخی منصوصدر، بو وجهی دین‌الله صره‌سی کلدکده بونلری امثالی ایله ایضاح وبیان ایدرز..

بو کتابچه‌نی اعتنا ایله مطالعه ایده‌جك هر فرد عاقل، بالخاصه یکرمنجی عصر متفکری، عقل سلیم ایله محاکمه ایدرسه، نبوت حضرت محمدی‌یی تصدیق ایتمك، قصه‌ده ذکر ایتدیکمز نکته‌لره حصوه‌لدن اولمق دیمکدن بشقه برشی اولمدیغنه قناعت ایدر. بلاتردد « محمد رسول‌الله » دیر.

بز دین‌الله شو اساسه مبدأ وثیق اولورده، حضرت محمد واسطه‌سیله ارائه وتبلیغه فرمان بیورولمش شو اوامر الهیه‌یی، قدر الوسع والامکان شرح وبیان ایدر، وبو وسیله ایله کنج متفکرلرمزه بر شهراه اوله بیلورسه‌ك، عن قریب حقایق اسلامیه انکشاف ایده‌رك « لیظهره علی الدین کله » سری تجلی ایدر امیدنده‌یز.

واقام الصلوة

انسان بر کره « لا اله الا الله محمد رسول‌الله » دیر وقلباً تصدیق ایدرسه، البته کیم اولورسه اولسون، ارکك اولسون، قادین اولسون مکلف اولدیغی کبی نماز فرض اولور، بوده کلمهٔ طیبه ایله اکتساب ایتدیکی حریت شخصیه‌نك تأمین و محافظه‌سی ایچون بر رکن اعظمدر، زیرا نماز قلبی تردد و تذبذبدن صیانت ایدر.

انسانه نماز فرض اولدیغی کبی، قرآن کریمدن مقدار وکیفیه‌سی بیلمه‌سی

لازمکلور، زیرا قرائتسز نماز اولەمز، جناب حق « فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ » بیورمشدر. قرآندن بو مقدار اوقویکز دیمکدر. البته بتون قرآنی بیلمک هرکسه نصیب اولەمز و ممکنده دگل، فقط «ام الکتاب» سورهٔ فاتحەیی بیلمک هر مؤمنه لازمدر، فاقرؤا ماتیسر امری آنجق بونکله تمام اولور. حضرت پیغمبر « لاصلوة لمن لم یقرء بفاتحة الکتاب » بیورمشدر. سورهٔ فاتحه اوقومدقجه نماز اولەمز دیمکدر. بلکه نمازدن مراد سورهٔ فاتحەدر. جناب حق « قسمت الصلوة بینی وبین عبدی نصفین ولعبدی ماسأل، فاذا قال العبد الحمد لله رب العالمین، قال الله حمدنی عبدی و اذا قال الرحمن الرحیم قال الله اثنی علی عبدی و اذا قال مالک یوم الدین قال الله مجدنی عبدی و اذا قال ایاک نعبد و ایاک نستعین قال الله هذا بینی و بین عبدی و لعبدی ما سأل و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لا الضالین قال الله هذا لعبدی ولعبدی ماسأل » رواه مسلم عن ابی هریرة، بو بر حدیث قدسیدر. معنای حدیث: جناب حق بیوریور: بن نمازی، بنم ایله بندەم بیننده ایکی‌یه تقسیم ایتدم؛ نصفی بنم ایچون و نصف دیگری بندەم ایچوندر. بندەمک سؤال ایتدکلرینی احسان ایتدم. نه زمانکه بنده: الحمد لله رب العالمین دیرسه، جناب الله: بندەم بکا حمد ایتدی. دیر. بنده: الرحمن الرحیم دیرسه، جناب الله: بندەم بکا ثنا ایتدی. دیر. بنده: مالک یوم الدین دیرسه، جناب الله بندەم بکا تمجید ایتدی و هر امورینی بکا تفویض ایتدی. دیر. بنده ایاک نعبد وایاک نستعین دیرسه، الله تعالی: بو بنم ایله بندەم بیننده‌در؛ بندەم ایچون ایستەدیکنی احسان ایتدم. دیر. بنده: اهدنا الصراط المستقیم سورەنک آخرینه قدر اوقودقده، جناب الله: بو بنم بندەم ایچوندر، «ولعبدی ماسأل» بندەمک ایستەدیکنی ویردم. دیر. بو حدیث شریفک معناسی بحق ملاحظه اولونونجه تبین ایدرکه، نمازده سورهٔ فاتحەیی اوقومق جناب حق ایله مناجات دیمکدر. حدیث شریفک بدایتنده حضرت الله، سورهٔ فاتحەیی نماز ایله تعبیر ایدەرک « قسمت الصلوة » بیورمشدر. کانه نماز دیمک سورهٔ فاتحه دیمکه

كيدر . قرائت ، اوقوديغى آڭلامق ايله اولور ؛ آڭلامديغى تقديرده قرائت ديلهمز . بر توركهده دخى : اوقودم ديمك، آڭلادم، ديمكدر . قرآن كريمده « وَلَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكَارٰى حَتّٰى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ » بيورلمشدركه . اوقوديغكزى بيلمدكجه نمازه قيام ايتميكز ديمكدن مقصد بودر .

شو حالده بر هيچ ومرسه سورهٔ فاتحهيى اوقودم ديهبلمك ايچون آڭلامهمز ايجاب ايدر . عينى زمانده نمازك حكمتى دخى سورهٔ فاتحه معناسى آڭلامق ايله انكشاف ايدر . انسان نمازه دوردقده بر هيچ زمان ، بر كره حضور رب العالمينده واقف اولهجغنى دوشونمهلى؛ حديث شريفده « احدكم اذا قام فى صلاته فانه يناجى ربه وربه بينه وبين القبلة » وارد اولديغى، معناسى بودر:

بريكر نمازه دورديغى زمان كه ربيله مناجات ايدر ، دائما عصمت الهيهنى قلبنده طوتار ، بر لحظه عصمت تعمت ايچون صرف همت ايدر ، جناب حقى تمجيد وتقديس ايتدكدن صوڭره نفسنه بعده قرآنه باشلايهجغى صيرهده « سورهٔ فاتحه معناسى نجق دوشونمهلى ، بوسى مقصدده بودر ، نماز آنجق و صورتله تأديه اولنديغى تقديرده ، معبود حق عصمته لايق عبادت اولور .

سورهٔ فاتحه‌نك معناسى

حمه عمى وبتون موجوداتى ، برشى وزيرده آلتنده وطعرك آلتندن سانات ومعدن وسائره هر نه موجود ايسه كافهسى لطف و انعام عسه وجودى ضرورى و لابد منه وجوب ، عزانعده بوتون حكمتندن بشقه هيچ بر منفعت واستفادهمز ايچون حق بوعشدر .

« هُوَالَّذِى خَلَقَ لَكُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوٰى اِلَى السَّمَاءِ فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ (اى لكم كما فى نظم الدرر للبقاعى) وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ »

بو آيت كريمهنك معناسى ، جناب حق بتون موجوداتى حتى سماواتى دخى سزك ايچون خلق ايتدى بيوريور .

موجودات ایسه، نوع بشرك بتون احتیاجاتی تأمینه كافی ودرجه قدر نعمتی بو قدر « اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ » شو منتظم عالمی ایجاد ایدوب بزی دخی خلق ایتمش سن دیه‌رك جناب الله‌ه حمد وثنا ایدییورز. یالكز الله‌ه شایاندر: ای الله بو موجودات میانده بزی ده مكرم ایتدیگك موجوداتی بزه تسخیر، استعداد واستطاعتمز قدرنجه ادراك ایده‌جك عقل نعمتیله دماغلری تزیین ایتمش‌سك سن یارب. سون امورده سندن باشقه كیمسه نه حاكم ونه متصرف دكلدر، بو موجودات وكائنات ایله برابر بزی دخی تربیه ایدن سن‌سك. الحمد لله رب العالمین.

الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

انسان خلقةً ضعیف وقلبی دائما مخصوصانه متمایل اولوب، پدر ووالده مرحمتی ده فلسفه مقرر اولدیغی جهتله، هر خصوصده پدر ووالده مرحمتنه آغوشنه مألوف اولدیغندن، یهودی ونصرانی ملتلری بابا مرحمتی وعطیه تقدیر ایده‌رك اثنای عبادتده، معبوده دخی ابوت صفتی اسناد ایدرلردی، هندولرده والده مرحمتی ترجیح ایتمشلردر، مقام مناجاتده « مانا » دیه‌رك آنا مرحمتنه التجا ایدرلری.

جناب ارحم الراحمین شو حكمته مبنی « الرحمن الرحیم » یعنی پدر ووالده‌دن ده ارحم ودها شفیق، الله‌در، والدین مرحمتی بوكون وار، یارین یوق اوله‌بیلور، الهی رحمت قاپوسی هر زمان آچیقدر. ایشته شو معنا قلبلرده تركز وتقرر ایتسون ایچون الرحمن الرحیم تكرار اولنیور.

شو صورتله بنده یالكز رحمت الهیه‌یه التجا ایدرسه هیچ بر زمان مغبون اولماز، اوبور مقامنده دخی الله‌ه اعتمادی ترجیح ایدرسه جناب حقك مرحمتی انسانلر اوزرنده هر زمان باقی ودائم اولور.

انسانلرك عمللرینه نسبةً مكافات ویا مجازات جزئیه دنیاده دخی اولنه‌بیلور، فقط حقیقی مجازات؛ تام مكافات روز جزاده اولور. شو معنای ملاحظه ایله « مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ » دیبورز؛ حمد وثنایه محق لایق؛ وحدانیتنه ... کی

روز جزاده دخی عمللرینه کوره اجر ومکافات احسان ایده‌جك یگانه مالك اولهدر. «یَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ»

انسانلر بتون اعمال واراده‌لری موجبنجه عندالله مسئول اوله‌جقلری اعتقاد وجزم ایتمدیکی انتخاب ایدر؛ مسئولیتی اعتقاد ایتمزسه؛ لسان شرعده «وسوسه شیطانیه» اولونمش اولور؛ آثارینی کیتمکش یولنه سلوك ایده‌رك؛ نظام وانتظام عالمه مخالف حرکته جسارتی ارتکاب ایتمش اولور. اشته شو سببه مبنی، «حاکمیت مطلقه‌یی جناب الهیه حصر ایده‌رك» «مالك یوم الدین» دیيورز. یگانه معبود ویگانه مالك سنسك یاربی دیمکدر.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ

یالکز سکا عبادت سکا قوللق ایدیيورم ویالکز سندن استعانت طلب ایدرم؛ هر اموری یالکز سکا تفویض ایدرم.

بو سوزلری لساننده سویله‌دیکی کبی قلبنده دخی تصدیق ایده‌رك، حقیقة تعظیم وعبادته مستحق ذات یالکز سنسك یاربی دیدکجه، جناب حقه اعتمادی باعلادحقه ایمان قلبلرده تمرکز وتقرر ایدر؛ بو صورتله انسان قلبی یالکز الهه ربط ایدرسه، کندیسنده اعتماد نفس قوت بولور، حریت شخصیه‌سی عاملیه تقویه اولنه‌رق، بتون حیاتنده مسعود، عندالله وعندالناس محمود ومحبوب اولور. بونی ده هر فرد عقل کندی ادراك ایدر.

کیم غیرکسدن استعانت ایدرسه، طبعاً سنده او معاونت ایده‌نه؛ قول ومستدار اولدیغی کبی، تدریجاً حریتی منساب اولور.

بو مبنی ده جناب الهه یاربی یالکز سکا عبد وقوللق ایدرم و یالکز سندن استعانه ایدرم دیدکجه، کندی سوزنده صاحب وصادق اولدیغنه اعتمادتام ایله دعایه شروع ایده‌جك.

انسانك دعایه احتیاجی

انسانیت شرف انسانیتی اراده شخصیه‌سیله قائمدر. شرف انسانیت سنده‌نك

درجهٔ عزم وارادهسی نسبتنده تقدیر اولنور؛ بنده، سورهٔ فاتحهنك نصف اولنده ستون اعتقادی جناب حقه ربط ایدهرك، نم ارادهمه اللهدن باشقه هیچ برقوتك مانع اولهبیلمك احتمالی یوقدر، عزم واراده ایتدیکم شیده بن مستقل ومختارم؛ یالکز الله‌ه اعتماد ایدهرم، اللهده هم ارادهمه هیچ برزمان مانع اولماز؛ براکمدیسی ده‌یرك دعاسنی قبول ایده‌جکنی وعد بیورمشدر: « أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي » بن دعا ایدنلرك دعاسی قبول ایدهرم؛ اراده ایتدیککزی استه‌یکز، قبول ایده‌جکمه امین اولکز. دیمشدر؛ شو حالده دعا هم عزم وارادهیی متمم ومکملدر. دیه‌رك کمال امنیت واعتماد ایله جناب الله‌ه دعا ایدیبورز « اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ » دیبورز، ای الله بزی هر امورمزده دنیوی واخراوی مقصده وصول وارادهلرمزك حاصل اولهسی ایچون؛ صراط مستقیمه سوق ایله یاربی .

صراط مستقیم نه‌در؟

انسانك کمالاتی جناب حقك احسان ایلدیکی ایکی بیوك قوت ایله محرز اولهسنده‌در: بری علم قوتی که درجهٔ علیاسنی جناب حق انبیاء عظامه احسان بیورمشدر؛ درجهٔ ثانیه انبیاء عظامده بولنان علم قوتی تصدیق ایدن صدیقلردر. دیکری عزم وعمل قوتیدرکه؛ درجهٔ علیاده فداء جان ایله حاصل اولور شهدا قوتیدر؛ درجهٔ ثانیه‌ده کمال سعی وغیرت ایله حاصل اولور صلحاء امت قوتیدر. دنیا وآخرتده اك بیوك ثمرهلر بو ایکی قوتك مکافاتیدر؛ جناب حق بو ایکی قوتی احسان ایدنلری؛ قرآن عظیم الشانده امتنان مقامنده: « أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ » بیورمشدر. ایشته شو ایکی قوت کیملرده اولورسه اولسون اك بیوك انعام الهی اولدیغندن؛ صراط مستقیم اولیور. شو معنایی مراد ایده‌رك؛ جناب الله « صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ » دیه‌رك علم وعمل قوتلری انعام ایتدیککی کیمسه‌لر جمله‌سندن ایله یاربی .

بو مسائل تحقق ملاحظه اولونورسه؛ دیانت اسلامیه‌نك علوینی تمامیله تظاهر

ایدر. بوندن دها عالی و بوندن دها خالص دعا اوله‌بیلمك احتمالی یوقدر.

دنیا و آخرت ایچون تلمك عماله و عملك علمه مقارنتی شرطدر. حضرت موسی قومنه خطاب حق علم احسان ایدرك «یا بنی اسرائیل اذكروا نعمتی التی انعمت علیكم و انی فضلتكم علی العالمین» (خطاب (اهل العلم) [illegible] و [illegible] العلم [illegible] عالمه [illegible] [illegible] اشبه موسی امتی [illegible] عالمه [illegible] اولمدقلری ایچون؛ غضب الهی‌یه دوچار اولدیلر؛ [illegible] [illegible] مغضوب اولدیلر.

بونده شو حالك استعاده [illegible] «غیر المغضوب علیهم» دعاسی علاوه ایدیور. [illegible] علمای [illegible] عامل اولمادقلری جهتله [illegible] [illegible] «ان الذین یكتمون ما انزلنا من البینات والهدی من بعد ما بیناه للناس فی الكتاب اولئك یلعنهم الله و یلعنهم اللاعنون» [illegible] دوغری‌یه بزم علمایه تهدیددر.

عمل [illegible] [illegible] نصاری كبی كه نصرانیلر [illegible] محروم اولدقلری جهتله [illegible] اری معبود اتخاذ ایدرك [illegible] [illegible] مغرور اولدیلر. بوندن دخی احتراز [illegible] «ولا الضالین» [illegible] استعاده ایدرز.

[illegible] [illegible] عمل آرزولری یوق، فقط علوم حقیقیه‌دن محروم [illegible] جهتله [illegible] مفلس اوله‌بیلورلر.

سورهٔ فاتحه‌نك حیات اجتماعیه‌یه شمولی

سورهٔ فاتحه‌نك [illegible] [illegible] [illegible] قسمی، معنا اعتباریله اجتماعیدر. افراد [illegible] [illegible] افكار، [illegible] [illegible] قسملدر. فردلرده [illegible] [illegible] فكرنده؛ تحبب و تعاطی افكار ایله نما حاصل اوله‌رق، توسع ایدر مثمر مصالح تولید ایدر. بشرینده مقصد اساسی فردی حیات اولمیوب، [illegible] [illegible] عامهٔ بشره شمولی ترجیح اولنه‌رق «اهدنا» صیغه‌سی اختیار اولنمشدر.

سورهٔ فاتحه معناسی شو صورتله ملاحظه اولنورسه، نمازده ، بحق عبودیته لایق اولوب حضور وخشوع ایله‌ده قیلنور .

سورهٔ فاتحه‌نك معناسنی بیلمیانلرك نمازی

البته بنده‌لرك نیت وخلوص قلبلری نسبتنده امر حقه اطاعت (وسجده درجه‌سنده) اجر وثواب امید اولنور. فقط عوام ناسه سورهٔ فاتحه‌نك معناسنی تعلیمده اهمال ایتمش علما کرام ؛ هیچ شبهه‌سز عنداللهده مسئول اوله‌جقلردر .

آمین

حضور رب‌العالمین‌ده قیلدیغمز دعایه اطمئنان دیمکدر . حدیث شریف من وافق تامینه تأمین الملائکة غفرله ماتقدم من ذنبه بخاری . بر کیمسه‌نك آمینی ملائکهٔ کرام آمینیله توافق ایدرسه مغفرت الهی‌یه مظهر اولور.

ضم سوره

فاتحه‌یی اوقومق ؛ حضرت الله ایله مناجات اولدقدن صوکره ، بنده بتون امورینی جناب اللهه تسلیم ایتمش اولدیغندن ، کندیسی اوامر الهیه‌یه هر لحظه‌ده حاضر ومهیا اولوب خالصانه بر عبودیت حسیله متحسس اوله‌رق ، فمابعد اوقونه‌جق آیات قرآنیه‌یی ، تمام معناسیله فرمان الهی تلقی ایدر کبی قبول ایده‌جکمز . وبجان دلدن قبول ایتدیکنه علامت اولسون ایچون رکوع وسجده ایدر. نمازك بتون حرکات وافعالی ، انسانلرك من القدیم ملوك ورؤساسی قارشوسنده آلمده اولدقلری وضعیتدن عبارتدر .

انسانلر ملوك حضورنده عینی وضعیت ایله بولنه‌رق ، کندیلری کبی آدملره تعبد ایدرلر وملوکك اوامرینی سجده ایله تلقی ایدرلردی. جناب پیغمبرك تعلیماتی؛ اساساً کندیلری کبی انسانلره تعبددن منع ایتمك اولدیغی جهتله ، عینی وضعیتی یالکز اللهه حصر ایتدیرمك صورتیله ، بنده‌لره تعبدی منع ایتمشدر. یالکز الله حضورنده بو تذللی امر وفوق‌العاده تعظیملری اللهدن بشقه‌سنه یاپمقدن منع

ایدەرك؛ حیثیت بشریەیی محافظه ضمننده فرض اولنمش وضعیتدر. مقصد اساسی ینه حریت شخصیەنك محافظەسی دیمکدر .

التحیات

سجده ایله افعال صلاتی اکمال ایدەرك بو تعظیملرك تمامیله اللهه منحصر اولدیغنی اظهار ایچون « التحیات‌لله » بو تحیات اللهه خاصدر . دیدکدنصوکره، بزەعلویت بشریەمزی تعلیم ایدن حضرت پیغمبریده اونوتمامق ایچون « والصلوات والطیبات السلام علیك ایهاالنبی ورحمةالله وبرکاته » رحمت الهیەنك حضرت محمده دخی شمولنی تمنی ایدیورز .

صوکره کندیمزه وبتون ملتلردن عباد صالحینه دخی دعا اولمق اوزره « السلام علینا وعلی عباداللهالصالحین » عموم نوع بشره شامل دعا ایدیورز .

قواعد عربیەده جمك معرفەیه اضافەسی ، استغراق ایچون اولدیغنی نظر اعتباره آلورسەق ؛ بو دعالرك بلاتفریق جنس وملت بتون نوع بشره شمولی محققدر . بالآخره بوعبادت ودعالرمزك خلوصنی اشهاد مقامنده تحیاتمزی کلمهٔشهادت ایله اتمام ایدەرك « اشهد انلااله الاالله واشهد ان محمداً عبده ورسوله » دیمك ایله نمازمز تمام اولیور .

بومعنا ایلەادا اولنمش نمازده ، حق انصاف ایله محاکمه اولنورسه ، جان ودلدن قبول اولنەجغی شبهەسزدر .

محرری طرفندن

شیمدیلك بوقدرله اکتفا اولنەرق ، فیمابعد اجتماعیات بشریەنك اساسی اولان جماعت نمازی وقوهٔ مالیه تشکیلاتی مقدماتندن اولان زکات وتربیهٔ اخلاقیەیه منحصر اوروج واجتماعیاتك متمم ومکملی اولان حج بیت‌الله‌الحرام وسائر قوانین الهیه حکمیاتی دخی پیدرپی شرح وبیان ایدەجکمزی عرض ایتمکله ختم کلام ایدرز . ضم سوره ایچون برقاچ سورەلرك ترجمەسی آیروجه بر فورمه اولەرق نشر اولنەجقدر .

فیئاتی بش غروشدر

BUL
ŞEHİR
YESİ
KİTAPLIĞI